

Molt més que ensenyar música

Actualment, les escoles de música ja no són només un espai on s'ensenyava a tocar un instrument i a llegir partitures, sinó que s'han convertit en centres educatius on es formen persones en valors, compromeses amb la societat i la cultura. L'Escola Municipal de Música d'Olot és un exemple d'aquesta transformació.

Text > **XAVIER PALLÀS MARIANI**, director de l'Escola Municipal de Música d'Olot del 2012 al 2020

Durant les últimes tres dècades, l'ensenyament musical a Catalunya ha experimentat canvis molt profunds. Potser el més quantificable ha estat que l'aprenentatge de la música s'ha democratitzat i cada vegada hi ha un percentatge més gran de població que hi té accés. Aquest creixement és el resultat de polítiques que han apostat per la pràctica artística i cultural de la ciutadania. Sens dubte, el punt d'inflexió es va produir l'any 1993, quan el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya va establir un conveni amb els titulars de les escoles de música, principalment ajuntaments, però també amb altres institucions públiques i privades. Aquest conveni establia un model de finançament a terços entre la Generalitat, el titular de les escoles de música i els seus usuaris. Tot i que les retallades instaurades el 2012 van suposar un retrocés preocupant, aquest model ha aconseguit fer assequible l'ensenyament musical a un ampli segment de població.

Formar músics, formar en valors

L'accés generalitzat als estudis musicals ha comportat inevitablement un canvi d'objectius. Ja queda molt lluny en el nostre imaginari allò de *fer la carrera de música*, en què la finalitat dels estudiants era anar superant els exàmens dels nombrosos cursos i assignatures que conduïen a l'obtenció d'un títol que els permetria convertir-se en intèrprets professionals o docents. Actualment, la majoria de les persones que es matriculen a una escola de

>> Alumnes de l'Escola Malagrida d'Olot que, a través del projecte «Som música», aprenen a tocar un instrument a l'Escola Municipal de Música d'Olot. (Foto: XAVIER PALLÀS)

música no tenen com a objectiu la professionalització (tot i que tots els estudiants dels graus professionalitzadors han iniciat els estudis en una escola de música), sinó que ho fan per adquirir la cultura i les destreses que els permetran gaudir de la música al llarg de tota la vida. Alhora, també valoren la capacitat que té la pràctica musical per millorar el benestar i la felicitat individual i sobretot per desenvolupar la capacitat d'expressar-se i comunicar-se. Segurament, els nombrosos estudis que demostren la relació directa entre l'aprenentatge musical, l'èxit escolar i l'assoliment de competències intel·lectuals, socials i emocionals influeixen

en els pares i mares a l'hora d'escollir aquesta activitat per als seus fills.

A Catalunya, no totes les escoles de música són de la mateixa tipologia; n'hi ha de titularitat pública i privada, amb gestió directa o indirecta, i cadascuna segueix uns plans formatius i una metodologia pròpia. A la província de Girona hi ha divuit escoles que tenen el reconeixement d'autoritzades pel Departament d'Educació. Segons les dades publicades per la Generalitat de Catalunya, en el curs 2019-2020 aquests centres donaven servei a 5.087 alumnes i hi treballaven 248 professors. El fet de ser escoles autoritzades significa que estan sotmeses a una re-

gulació pel que fa al procés de creació, a les característiques de les instal·lacions, a l'oferta mínima de programes formatius, a la simultaneïtat amb l'educació secundària, a la titulació del professorat que hi treballa, i que estan obligades a presentar anualment les dades i la memòria d'activitats al Departament d'Educació.

Davant d'aquesta diversitat de models, el que defineix aquests centres és que s'hi imparteixen estudis no reglats de música. És a dir, que no estan supeditats a seguir un projecte curricular establert per una autoritat educativa superior i, en conseqüència, no poden expedir títols oficials. Aquesta característica —que a alguns els pot semblar una mancança com a servei educatiu— és precisament un dels seus punts forts, ja que els permet tenir la flexibilitat necessària per adaptar-se a la realitat de cada municipi i desenvolupar projectes diferencials que les integren en el seu teixit cultural i social. Així doncs, les escoles de música esdevenen agents actius molt potents a l'hora de promoure la participació ciutadana i ajudar a cohesionar la societat.

Una escola centenària

L'Escola Municipal de Música d'Olot Xavier Montsalvatge, amb més de cent anys d'història, és sens dubte un bon exemple per resseguir l'evolució de l'educació musical a la província de Girona. Una història que s'ha anat modelant amb els canvis polítics, socials, estètics i pedagògics que ha viscut Catalunya al llarg d'un segle i que es troba molt ben explicada al llibre *Solfes, pianos i cornamuses: Un segle d'Escola Municipal de Música d'Olot (1918-2018)*. Aquesta evolució ha desembocat en un servei educatiu per a persones de totes les edats que, a través de la música, té com a objectius principals l'enriquiment cultural del municipi, la cohesió social i sobretot la formació de persones amb valors, compromeses i participatives.

Actualment l'escola compta amb divuit professors de diferents especialitats instrumentals, de música clàssica, moderna i tradicional. Els diversos plans formatius que ofereix el centre permeten als quatre-cents alumnes de l'escola escollir el millor itinerari segons l'edat, el nivell, la intensitat i les

preferències musicals, és a dir, es tracta d'un aprenentatge que es pot fer al llarg de tota la vida. Si bé el gruix més important d'alumnes tenen entre quatre i divuit anys, un dels objectius del centre és fer arribar la música a tots els sectors de la població amb una oferta educativa per a persones de totes les edats. Això ho demostra el fet que els alumnes més joves tenen només dos anys i els més veterans ja gaudeixen de la jubilació. També, a través dels projectes «Som música» i «Trampolí», es treballa per a la integració dels col·lectius més desafavorits de la ciutat mitjançant la pràctica instrumental.

El pla formatiu principal de l'Escola Municipal de Música d'Olot està dividit en quatre etapes. La primera és l'etapa de sensibilització, que està dirigida a nens i nenes de quatre i cinc anys. A través de cançons, danses, jocs i altres activitats, els infants treballen

>> La Coral i l'Orquestra de l'Escola Municipal de Música d'Olot interpretant una peça de Mar i cel a l'espectacle El gran musical. (Foto: ESTUDI 86)

les competències musicals i van desenvolupant de mica en mica capacitats com l'oïda, l'afinació, el sentit del ritme, la pulsació i, el que és més important, adquireixen l'estima i les ganes de fer música. Als sis i set anys, coincidint amb els dos primers cursos de l'educació primària obligatòria, se'ls ofereix l'etapa d'iniciació. És el moment en el qual es comença a treballar la lectura i l'escriptura de la grafia musical. També en aquesta etapa es comença a tocar un instrument, que els alumnes poden escollir d'entre la vintena que s'ensenyen en el centre. Durant el primer any els coneixen i els proven tots; així poden triar el que més els agrada. La tercera etapa s'anomena *nivell elemental* i està dirigida als alumnes de vuit a onze anys. És el moment d'aprofundir en tots els aspectes fonamentals de la música i adquirir l'agilitat necessària per llegir les partitures musicals. Tam-

bé s'ensenyen els aspectes bàsics de la tècnica de l'instrument i es comença a tocar en grup. Finalment s'arriba al nivell mitjà. Aquesta etapa està destinada als alumnes d'educació secundària obligatòria i batxillerat que tenen la intenció d'encaminar-se cap a la professionalització musical. Se'ls ofereixen assignatures equivalents a les que s'imparteixen als conservatoris professionals de música. Així, els alumnes olotins no s'han de desplaçar a Girona o a Vic per continuar els estudis musicals. Evidentment, no tots els alumnes inicien l'aprenentatge musical en el mateix moment vital. És per això que l'escola ha creat diversos plans formatius alternatius per poder oferir el seu servei educatiu a qualsevol persona que vulgui aprendre música sigui quin sigui la seva edat.

Un dels pilars del projecte educatiu de l'Escola Municipal de Música d'Olot

és la importància de fer música en grup. Tocar en un conjunt instrumental o cantar en una coral permeten la plena vivència de la música i donen sentit a l'aprenentatge. També és una eina per millorar la motivació dels alumnes i facilitar la seva socialització musical. Alhora és l'estructura que permet enriquir i participar en la vida cultural del municipi, col·laborant amb tot tipus d'entitats i creant espectacles propis oberts a tota la ciutadania. Actualment l'escola compta amb cinc corals i quinze grups instrumentals de corda, vent, música moderna i música tradicional, cadascun adaptat a les característiques i el nivell de l'alumnat que els integra.

Música tradicional a Olot

Un dels projectes diferencials de l'Escola Municipal de Música d'Olot és l'Àrea de Música Tradicional, única

>> *Cantata La rebel·lió a la cuina interpretada pels alumnes de sensibilització i iniciació de l'Escola Municipal de Música d'Olot. (Foto: ESTUDI 86)*

>> Ministrers de l'Escola Municipal de Música d'Olot actuant al festival Cornamusam. (Foto: ADRIÀ BOSCH)

a la província de Girona. Gràcies a la influència del Cornamusam - Festival Internacional de la Cornamusa d'Olot, que enguany arriba a la trentena edició, l'any 2001 es va crear aquesta àrea amb l'objectiu de recuperar i promoure instruments tradicionals catalans com el sac de gemecs, la tarota, el flabiol i el tamborí. A l'inici, l'ensenyament d'aquests instruments anava dirigit a alumnes joves, a partir de dotze anys, que volien complementar la seva formació musical tocant un segon instrument. Veient la bona acceptació del projecte, ben aviat es va obrir l'aprenentatge a alumnes que volien com a instrument principal un ins-

trument tradicional català. L'any 2015 se'n va iniciar una nova etapa amb la incorporació d'alumnes a partir dels set anys. Això ha estat possible gràcies al treball conjunt amb diversos lutiers, que han dissenyat instruments més petits i lleugers per tal que els puguin tocar els infants. Són els anomenats *instruments per a mans petites*. Un dels fruits més coneguts de l'Àrea de Música Tradicional és la creació d'una cobla de ministrers, que, a part de ser el conjunt instrumental on els alumnes aprenen a tocar en grup, té com a objectiu ajudar a la conservació i la dinamització del patrimoni musical tradicional de la Garrotxa. El grup, pel qual

ja han passat diverses generacions d'alumnes, és la referència musical de moltes festes i manifestacions tradicionals de la comarca. Una de les fites més importants va ser la gravació del disc *Balls de faràndula i altres danses de la Garrotxa*, que aplega vint-i-tres peces, algunes de les quals es trobaven en desús i s'han recuperat. Així doncs, la Cobla de Ministrers de l'Escola de Música d'Olot és un magnífic exemple, no només de la funció pedagògica de les escoles de música, sinó també de la capacitat que tenen aquests centres educatius per enriquir culturalment el municipi i fomentar la participació ciutadana.